

Бюлетин № 4 Октомври 2013

Уважаеми читатели,

В този брой на бюлетина можете да прочетете за:

Дните на учене на възрастни в Северозападния, Северния централен и Североизточния региони на България, проведени през м. септември 2013 г., в рамките на Проект „BG – Изпълнение на програмата на Европейския съюз за учене на възрастни”, както и други добри практики в сектора за учене на възрастни.

Дни на ученето за възрастни, Северозападен регион на България, 13 и 14 септември 2013 г., гр. Враца

Дните на ученето на възрастни в Северозападния регион (области Видин, Враца, Монтана, Ловеч, Плевен) са част от организираната в гр. Враца регионална конференция в рамките на Проект „BG – Изпълнение на програмата на европейския съюз за учене на възрастни”.

В рамките на тази инициатива бе обменен опит между регионалните организации и институции в сектора на ученето на възрастни. *Ръководителят на проекта г-жа Валентина Дейкова* награди най-добрите практики в региона, участвали в обявения в рамките на проекта конкурс:

Социално-терапевтичен център, гр. Враца, създаден от *Сдружение с нестопанска цел (СНЦ) „Жарава”*, представен от *г-жа Зоя Пехльова*:

Презентацията представя процеса на създаване на социално-терапевтичния център, идеята за който се заражда след запознаване със социалната терапия и лечебната педагогика преди около 7 години. Използваният социално-терапевтичният модел се основава на чуждестранен опит, неутвърден в България. Стремещт на СНЦ „Жарава” е да адаптира и прилага новаторската практика в България поради липса на специалисти и материална база у нас. Центърът предоставя комплекс от модулни и мултифункционални социално-образователни услуги, които съдействат за социалното включване на деца,

младежи и възрастни в общността. Социалното приобщаване се осъществява посредством природосъобразен начин на живот, развитие на художествени умения и смислено организиране на свободното време за подобряване качеството на живот. Създаването на центъра е финансирано по линия на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. Партньори са местната и държавната власт, Регионалният инспекторат по образование – Враца, образователни институции – детски градини, училища, ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий“ - Филиал Враца, Медицински университет, София - Филиал Враца, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград, местни културни институции: Драматичен театър - Враца, Регионален исторически музей - Враца, Регионална библиотека „Христо Ботев“, читалища, неправителствени организации, както и местните медии като ключов партньор при отразяване на успехите и на проблемите.

Целевите групи са хора от различни възрасти – деца, родители, баби и дядовци, семейства; хора с различни интереси, нужди, произход и възможности – ученици, студенти, възрастни учащи, безработни и работещи; хора от уязвими групи, структури на гражданското общество.

Общата цел на Центъра е увеличаване на възможностите за повишаване качеството на живот на уязвимите групи чрез прилагане на комплексни иновативни социално-терапевтични подходи за превенция на социалното изключване и преодоляване на последиците от него. Сред специфичните цели са разработване на методика, съобразена с българската реалност; усвояване на чуждестранен опит; обвързване на социалните услуги с политиката на социалното предприемачество, борбата с бедността и социалното изключване. Обучението на 20 специалисти в прилагане на иновативни подходи и практически познания се провежда от ЮЗУ „Н. Рилски”, като следдипломна квалификация в два семестъра по „Социално-терапевтично консултиране”. Обучени са също членове и сътрудници на сдружението, както и специалисти от социалните заведения от община Враца. Участващите в обучението получават документ за следдипломна квалификация от ЮЗУ „Н. Рилски”.

В рамките на проекта са предоставени иновативни услуги на 22 потребители на Центъра – хора от различни групи в неравностойно положение и затруднена социална

адаптация – лица с увреждания, родители на деца с увреждания, безработни, самотни и многодетни родители, лица от различен етнически произход.

Положително са приети демонстрациите на иновативния модел в 4 социални заведения – в Дома за младежи с умствена изостаналост, с. Три кладенци, в Социалния център, с. Паволче и в Дома за стари хора „Зора”, гр. Враца. Проведена е тридневна съвместна работа с Центъра за социална рехабилитация и интеграция, гр. Видин.

Особен интерес представляват четирите терапевтични уъркшопа, свързани с работа в открити ателиета и дейности с публичен характер (музикотерапия, танцова терапия, елементи от програмите „Релакс” и „Активно включване”), с открит достъп за цялата общественост.

Сред създадените продукти са методика за работа в социално-терапевтичен център, методика за анализ и оценка на въздействието на социално-терапевтичния модел върху потребителите, сборник с приложни материали по социална терапия, програми за групов и индивидуална работа, филм за дейността на центъра.

Възможностите за устойчивост на Центъра и мултиплициране на социално-терапевтични подходи за социално включване са обобщени в заключителна научно-приложна конференция.

Дейността на центъра предизвиква голям медиен интерес.

„Квалификация, преквалификация и обучение по чужди езици”, изпълнявана от *Индустриална стопанска камара, гр. Враца*, представена от *г-жа Лиляна Нелова*.

Като център за професионално образование и обучение с лиценз от 2003 г. Индустриална стопанска камара, гр. Враца, има за цел постигане на качествено професионално образование и обучение, като насочва дейността си към образование и професионална квалификация на безработни лица, на служители и граждани. Визията за центъра е свързана с развитието му като съвременна европейска институция, развиваща професионално образование, обучение и ориентиране в контекста на ученето през целия живот и продължаващото професионално обучение. По този начин осигурява ефективна интеграция и реинтеграция на човешките ресурси на пазара на труда.

Предлагат се езикови курсове, курсове за компютърна грамотност, опреснителни курсове, професионална квалификация и следдипломна квалификация, съвместно с НБУ, София.

Участниците в конференцията се запознаха също с практиките:

- **Глоб@лни библиотеки-България: възможност за учене през целия живот**, представена от директора на *Регионална библиотека, гр. Враца*, и регионален координатор на програмата, г-жа *Силвия Врачовска*;
- **„Това сме ние; Нашето място! Нашата култура!“** – практика, финансирана по Програма „Грюндвиг“ в България и представена от г-жа *Галина Петрова*, председател на *Управителния съвет на Сдружение „Екомисия 21 век“*, гр. *Ловеч*;
- **Проектите за възрастни доброволци: „Възрастни природозащитници“, „Възрастни билкари“ и „Партньорства“**, представени от г-жа *Илияна Николова* от *Сдружение „Екомисия 21 век“*, гр. *Ловеч*;

„Позитивни възпитателни методи“, поднесени от г-жа *Мариана Крачунова*, *Гимназия с преподаване на чужди езици, гр. Плевен*.

Г-жа *Красимира Димитрова* от *Центъра за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР)* запозна участниците с **Програмата „Грюндвиг“ в България – резултати и възможности**.

Дни на ученето за възрастни, Северен централен регион на България, 23 и 24 септември 2013 г., с. Арбанаси, община Велико Търново

Дните на отворените врати на ученето на възрастни в Северния централен регион на България (области Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра) са проведени в историческото село Арбанаси, прочуто с майсторското си строителство, архитектура и иконопис.

С цел популяризиране на регионалните практики за неформално обучение на възрастни, бе организиран национален конкурс за шестте района на планиране в страната. **Ръководителят на проекта г-жа Валентина Дейкова** отличи най-добрите практики през 2013 г. за Северен централен регион, в рамките на изпълнявания европейски проект:

„Придобиване на социални и граждански компетенции за работа в ромската общност”, представена от *г-жа Десислава Стефанова и г-жа Таня Ванова от Центъра за междуетнически диалог и толерантност (ЦМЕДТ) „Амалие”, гр. Велико Търново.*

Практиката е развита в рамките на проект **ROMAinEU**, изпълняван в България, Испания, Унгария, Германия и Румъния през периода октомври 2011 – септември 2013 г. Целта на **ROMAinEU** е да осигури медиатори/съветници и обучители с необходимите средства за обучение, които да работят за социалната и/или трудова интеграция на ромите и разрешаване на предизвикателствата на ромската общност. Въпросът е от голяма значимост, тъй като ролята на медиаторите все още не е определена на образователния и трудовия пазар.

Основната цел на проекта е развитието на социални и граждански компетенции у модератори, съветници и обучители, работещите в училищната система, както и у работещите за социална и трудова интеграция на ромите. Специфичните цели включват осигуряване на необходимите знания, умения и компетенции за принос към межкултурния подход, зачитане на различията и за образователна, социална и трудова интеграция на ромите; повишаване степента на интеграция на ромите – социална, трудова и образователна; повишаване чувствителността на обществото по отношение зачитането на културните различия.

В рамките на проекта са извършени следните дейности: разработване на учебна програма „Социални и граждански компетенции за работа в сферата на ромската интеграция”; изграждане на он-лайн платформа за достъп до учебната програма; управление на програмата по време на обучения на модератори с цел подобряването ѝ; он-лайн управление на програмата в продължение на 2 месеца за постигане на резултатите.

ROMAinEU е пилотен проект с участието на 20 модератори от Центровете за развитие на общността, с които *ЦМЕДТ „Амалие”* работи в 11 области в България. Модераторите, които са от ромски произход и са на възраст от 30 до 40 години, подобряват своите умения за работа с ромската общност, както и с местните институции, училища, младежи, възрастни. Обучението е он-лайн в рамките на 40 часа на специална интернет платформа, също разработена в рамките на проекта. Организираните две срещи *face to face* с обучаемите дават възможност за проверка на самочувствието на бъдещите модератори. Модератори са обучени по следните модули:

- **Мотивация:** специален акцент е поставен върху поддържането на високи нива на мотивация и управление на стреса;
- **Комуникация:** проучени и приложени са стратегии за вербална и невербална комуникация;
- **Управление на конфликти:** със специален акцент върху предотвратяване на конфликтни ситуации;
- **Вземане на решение:** акцентира се върху стратегиите за повишаване на възможностите за ромските жени;
- **Култура на толерантност:** стереотипи и предразсъдъци;
- **Добри практики,** отнасящи се до интеграцията на ромите.

По време на обучението си модератори повишават компютърната си грамотност, вкл. работа на специални обучителни он-лайн платформи.

В резултат от изпълнението на проекта са развити социалните и граждански компетенции на 20 модератори, които организират самостоятелно първите си прояви в центровете по места – дискусии, лектории и др.

Изграждане на Регионален център за подготовка на кадри за шивашката и кожарската промишленост в Северен централен район на планиране”,
представена от инж. Диана Иванова, директор на Професионалната гимназия по облекло „Недка Лазарова”, гр. Русе

Дейностите по проекта са свързани с изграждане, обзавеждане, оборудване на Центъра, в който по време на обучението се осигурява транспорт, учебни пособия и материали, и стипендии на обучаемите. След успешното обучение и придобиването на удостоверение за професионална квалификация, 15 безработни са устроени на работа в шивашки фирми от региона.

„Глоб@лни библиотеки-България: възможност за учене през целия живот.
Практиката е представена от г-жа Калина Иванова и г-н Иван Александров от Регионалната библиотека, гр. Велико Търново

В региона функционират 158 библиотеки, чието модерно лице придобива следните общи параметри:

- Техническа инфраструктура: 13 492 единици оборудване и 4 935 места за безплатен обществен достъп до интернет;
- Кадрова обезпеченост: 3020 обучени библиотекари, 8 339 участия в обучения;
- Висок капацитет за местни партньорства: споразумения за сътрудничество с национални институции, внедряване на нови е-услуги за граждани.

Като генератор за промяна на местната общност *Глоб@лната библиотеката* се явява посредник за социална интеграция и за дигитално включване, както и център за е-услуги и неформално обучение. Тя е партньор на местната власт за осъществяване на основни местни и национални политики.

Ефектът от обученията е най-силен при възрастните и безработните – над 36 хиляди граждани са получили компютърна грамотност, като 61% от потребителите желаят допълнително компютърно и интернет обучение в библиотеката. Библиотекарите са консултирали над 180 000 души в областта на компютърната грамотност

Програмата *Глоб@лни библиотеки-България* предоставя нови е-услуги чрез библиотеките във Велико Търново: предоставяне на информация за свободни работни места, за кандидатстване в училище или университет; ползване на електронна поща, социални мрежи и др., он-лайн достъп до новини, вестници и списания, радио и телевизия; гледане на филми и слушане на музика; работа с различни софтуерни продукти; попълване на документи за кандидатстване за работа и молби за социална помощ; проверка на здравни осигуровки; копирни услуги; електронно преброяване на населението.

Участниците се запознаха също с добрите практики по програмата „Грюндвиг” от Северен централен район:

- **„Обмен на знания по традиционни професии в Европа”,** представена от *2-жа Мариана Проданова, Сдружение „Фабриката”, гр. Габрово:*

„Фабриката” е сдружение с нестопанска цел, учредено през 2005 г. в гр. Габрово. Целта му е да обучава и подпомага в информационно, правно, финансово и методологично отношение професионални творчески организации и творци от Габрово, Велико Търново, Ловеч, Плевен и региона. През 2006 г. сдружението създава едноименен регионален ресурсен център за култура в рамките на съвместен проект с

Швейцарската културна програма за България в подкрепа на регионалните културни организации и творци в Северен централен регион за реализиране на устойчиво партньорство между тях.

Представената практика включва дейностите по проекта:

- Събиране на информация, добри практики и обмен на знания за традиционните професии в пет европейски държави: Гърция, Полша, Португалия, Испания и България;
- Подобряване познанията и уменията на възрастни и млади хора, преждевременно напуснали образователната система, в областта на традиционни занаяти, приложни изкуства и ИКТ.
- Подпомагане на личностното им развитие и увеличаване на възможностите им за заетост;
- Повишаване увереността и мотивацията за търсене на работа;
- Създаване на нови контакти и приятелства.

На остров Лимнос, Гърция, като регион с дълга културна традиция са изучавани занаяти и икономика, свързани с морето – грънчарство, иконография, отглеждане на пчели, плетене на кошници и на дантели, риболов, производство на сирене, събиране на сол.

Полският град Бодзанов е регион, известен в миналото с многообразни традиционни произведения, някои от които обречени на изчезване след трудния икономически преход: отглеждане на пчели, керамика, дърворезба, тъкачество.

Традиционните занаяти на един от най-слабо развитите *португалски региони Алетежо*, подпомагат икономическото развитие на региона: отглеждане на пчели, климарство, керамика, производство на музикални инструменти.

В Памплона, Испания, оцелелите традиционни професии на региона все още се практикуват от местните жители, предимно от възрастните – производство на свещи, сладкарство, отглеждане на пчели, ръчно подвързване на книги.

В България, регионът на Габрово, Троян и Трявна, се отличава със силно присъствие на традиционни занаяти, пресъздаващи традиционните идеи в нови форми и елементи: кожарство, бижутерство, иконопис, ръчно месене и приготвяне на хляб.

• **Работни ателиета по Програма „Грюндвиг”, представени от г-жа Даниела Малакова**

- **„Новите умения”**- обучение на психолози, педагози, социални работници и родители в нови методи по превенция на поведенчески и емоционални проблеми при деца на възраст от 3 до 12 години;
- **„Знам, мога, успявам”** – обучение на хора с редки болести за личностно израстване, търсене на работа и успешно представяне пред работодател;
- **„Рисувам с теб музикална кутия”** – обучение за родители на деца с увреждания и специални образователни потребности в арттерапевтични техники за успешна комуникация, социализация и усъвършенстване на детските умения.

Г-жа Венета Куйова от Центъра за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) запозна участниците с **Програмата „Грюндвиг” в България – резултати и възможности.**

Дни на ученето за възрастни, Североизточен регион на България, 20 и 21 септември 2013 г., гр. Варна

Дните на отворените врати на ученето на възрастни в Североизточния регион на България (области Варна, Добрич, Търговище и Шумен) са проведени в местността „Св.Никола”, гр. Варна, като част от регионалната конференция в рамките на проект **„BG – Изпълнение на програмата на Европейския съюз за учене на възрастни”.**

Ръководителят на проекта г-жа Валентина Дейкова отличи най-добрата практика за 2013 г. в региона:

„Домашен майстор” на *Професионалната гимназия по строителство, архитектура и геодезия (ПГСАГ), гр. Шумен*, представена от *инж. Стела Лалова и инж. Иван Спасов.*

В рамките на проекта се осигуряват място и постоянна техническа база за обучение, план за работа, съобразен с нивото на обучаемите, както и работно място на всеки

участник. Обучението се осъществява в малки групи, най-много с 8 човека в група, в която работят едновременно по двама обучители. По всяка тема се представят достъпни и разбираеми презентации. Прилага се индивидуален подход към всеки обучаем. Обучението се провежда по центрове по строителство и електроника за бита. Участниците се обучават в малки ремонти за дома и ремонти на битова електротехника.

Участниците се запознаха също с добрите практики по програмата „Грюндвиг“ от Североизточния район:

- **Глоб@лни библиотеки-България: възможност за учене през целия живот.** Практиката е представена от *г-жа Росица Тодорова, от Регионалната библиотека „Пенчо Славейков, гр. Варна*
- **Добри практики по Програма „Грюндвиг“ в България: Участие в индивидуална мобилност,** представена от *г-жа Мария Попова-Аврамова от Сдружение „Алианс Франсез“, гр. Варна* и **Неформалното образование – функция на модерната библиотека,** представена от *г-жа Теменуга Калчева от Регионалната библиотека „Пенчо Славейков, гр. Варна*

Конференциите в Северозападния, Северния централен и Североизточния региони включват задължителния основен панел на регионалните конференции в рамките на **Проект „BG – Изпълнение на програмата на Европейския съюз за учене на възрастни“:** запознаване с Европейската програма за учене на възрастни, представяне на целите, дейностите и резултатите от различните етапи на проекта, както и информацията относно основните показатели за образование и обучение на възрастни в Северозападния, Северния централен и Североизточния региони.

Междупоколенчески практики

Проект „Приказка за Европейското златно бъдеще“, съфинансиран от Европейската комисия, с партньори от България, Румъния, Турция, Латвия, Словения, Португалия, Литва, Италия, Полша и Гърция.

Проектът представя европейската концепция за продължителен здравословен начин на живот, активно гражданство и членство в Европейската общност на хора от всички възрасти. Целта е да създаде единна рамка за прилагане на образователни програми за развитие у младите хора на необходимите умения за съхраняване и продължаване на традициите за учене през целия живот, активно стареене, солидарност и връзка между поколенията, приемственост, подкрепа и съвместна работа в екип на стари и млади.

Дейностите по проекта са подчинени на основната цел и са представени под формата на въображаем дневник на главния герой – съвременния тийнейджър, който се телепортира в 2062 г. за среща със самия себе си като възрастен. На всеки етап от живота – юношество, младост, зряла възраст, старост, са посветени съответни занимания, които помагат на младия човек да се учи и адаптира към предизвикателствата в живота. Той натрупва умения, знания, компетенции, развива компетентности, отношения и поведения, за да може на старини да продължава да бъде активен член на обществото. В този смисъл участниците в проекта – юноши и възрастни от различни страни, ще бъдат включени в дейности, структурирани като част от главите на дневника със спомени на възрастния разказвач от 2062 г. Всяка глава ще „съживява“ преживяванията на възрастния човек от бъдещето чрез занимания на смесени отбори от млади и възрастни участници, а резултатите ще бъдат представени за „спомени“ на възрастния герой и ще бъдат включени в секцията „Работилница на спомените“. Всяка глава ще завършва с ученическо есе, което ще оформя цялостната житейска история на героя от 2062 г. Въображаемият дневник „Спомени от бъдещето“ ще включва 6 глави, написани след партньорските срещи във всяка от участващите в проекта страни: „Пътешествия във времето“, „Спомени от тийнейджърските години“, „Спомени от младостта“, „Спомени от зрелостта“, „Спомени от старостта“, „Моята земя“.

Целевите групи на проекта са: ученици и учители от училищата-участници в проекта като преки бенефициенти, а като непреки – родители на учениците и възрастни хора от страните-участнички.

Проект „Иновативни методи за обучение и мотивация при интегрирани групи от различни поколения“

Проектът се изпълнява от Частно училище „Леонардо да Винчи“, гр. Русе, с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Основната цел на проекта е трансфер на добра практика за подобряване на достъпа до заетост и устойчиво включване на пазара на труда, като се стимулира формалното и неформално образование и обучение и самостоятелното учене: разработване и прилагане на нова методика за овладяване на ключови компетенции, ориентирана към едновременно индивидуално и групово обучение на различни поколения. Съчетават се подходите *лице в лице* и *социално учене*, използват се социални мрежи и платформи за споделяне на знания. В рамките на проекта е проведено социологическо проучване на територията на град Русе за изследване на модела на съвременното семейство, образователните нужди на неговите членове и подходите за съвместно учене. Резултатите от изследването, както и от изследването на европейски и български практики, свързани с междупоколенческото обучение са обсъдени на дискуссионна среща през м. септември т.г. на тема „Интергенеративното учене – стимул за устойчива заетост и солидарност между поколенията“.

Проект „Подай ръка! Заедно във виртуална Европа“

В началото на октомври 2013 г. се провежда заключителното събитие по проекта „**Подай ръка! Заедно във виртуална Европа**“, изпълняван от студентската неформална група *Ателие „История и памет“* в партньорство с катедра „Нова и най-нова история на България“ при Историческия факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ и Дома за стари хора „Венета Ботева“, гр. Велико Търново. Съвместната работа на студентите-доброволци и възрастните хора е представена на междупоколенческо парти „Поколения в диалог – европейска виртуална дъга“.

Проектът се реализира с финансовата подкрепа на програма „Младежта в действие“ на Европейската комисия, управлявана в България от Националния център „Европейски младежки програми и инициативи“ и е ориентиран към ролята на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) като средство за диалог

между две поколения, които комуникират Европа, опознават себе си и се обучават чрез споделен социален опит.

В продължение на месеци студенти–доброволци от Великотърновския университет работят с възрастните хора от Дома за стари хора „Венета Ботева“. Чрез автобиографични разкази те събират спомените им по темата „Да мечтаеш Европа“. Въз основа на записаните спомени младежите подготвят виртуални маршрути на местата в Европа и света, които възрастните хора, са мечтали, но не са успели да посетят през комунистическата си младост. Виртуалните разходки, представени пред възрастните хора, са специален поздрав към тях по повод Международния ден на възрастните хора – 1^{ви} октомври. Специално за тях е изработено и кратко ръководство за работа с компютър, вкл. с Интернет, което да им помага в използването на комуникационните технологии.

Изготвил: Елена Дамянова, член на екипа за изпълнение на проекта